

Raphael Eglinus

Johannes Bureus

ARA FOEDERIS THERAPHICI F.X.R.

**HET MISKENDE ALTAAR
DER GENEESKUNDIGEN
VAN DE BROEDERSCHAP
VAN HET ROZEKRUIS**

1616

vertaling:

Ruud Muschter

∴

Groningen

muschter@home.nl

www.archive.org

28 februari 2015

INHOUDSOPGAVE

Bronvermelding	4
Inleiding van de vertaler	5
Inleiding op Alchemywebsite	8
De opdracht in het manuscript	9
De tekst van het manuscript	11

BRONVERMELDING

Ara Foederis Theraphici F.X.R.

bronnen:

http://www.alchemywebsite.com/ara_foed.html

http://www.levity.com/alchemy/ara_foed.html

INLEIDING VAN DE VERTALER

In 1614, 1615 en 1616 verschenen in Duitsland de roemruchte werken *Fama Fraternitatis*¹, *Confessio Fraternitatis*² en de *Chymische Hochzeit Christiani Rosenkreutz*. Deze geschriften maakten gewag van het bestaan van de Rozekruisers Orde in Europa en werden opgevolgd door een verklaring die in Parijs in 1623 op de muren van de stad werd bevestigd. De inhoud daarvan was als volgt.

"Wij, vertegenwoordigers van de hoogste Raad van het Roze-kruis, verblijven zichtbaar en onzichtbaar in deze stad, bij de gratie van de Allerhoogste, tot wie het hart van de rechtvaardigen zich wendt. Zonder boeken of tekens spreken wij, en wij leren dit ook aan anderen, in alle talen van de landen waar wij willen verblijven om de mensen, onze gelijken, van dodelijke vergissingen te bevrijden.

Indien iemand ons slechts uit nieuwsgierigheid wil ontmoeten, zal hij nooit met ons in contact komen. Als echter zijn wil hem ertoe brengt zich te laten inschrijven in het register van onze Broederschap, dan zullen wij, die de gedachten kunnen doorzien, hem tonen dat wij waarlijk onze beloften nakomen. Zo vermelden wij niet de plaats waar wij in deze stad verblijven, want de gedachten toegevoegd aan de waarachtige wil van de lezer zullen het mogelijk maken dat hij ons leert kennen, en wij hem leren kennen."

Nadien verschenen vele geschriften *pro* en *contra* de Rozekruisers. Er is nog een derde type geschrift, namelijk de open brief, waarin een in de Orde geïnteresseerde persoon een openbare

¹ *Fama fraternitatis Roseae Crucis oder 'Die Bruderschaft des Ordens der Rosenkreuzer*, Cassel, 1614.

² *Confession oder Bekandnus, der Societet und Brüderschafft R.C. An die Gelehrten Europae*, Cassel, 1615.

oproep doet aan de Rozekruisers om contact met hem op te nemen en hem in hun Broederschap op te nemen. In die zin valt ook dit soort werken onder de geschriften *pro* de Rozekruisers.

Inhoudelijk is het een zeer sober verhaal, dat het qua zeggingskracht en meeslependheid niet haalt bij vele andere Rozekruisersgeschriften die in de vorm van een zogeheten Sendebrief bewaard zijn gebleven. Ook de vorm, losse regels proza, is tamelijk ongewoon.

Het huidige manuscript wordt aan twee personen toegeschreven, zoals hierna blijkt uit de toelichting op de Alchemywebsite, namelijk aan Raphael Eglinus en Johannes Bureus. Van laatstgenoemde heb ik hierboven het portret opgenomen, dat overigens niet in het manuscript zelf staat.

Deze Nederlandse vertaling is gebaseerd op een Engelse vertaling van de oorspronkelijk Duitse tekst. Helaas kon ik niet de hand leggen op die Duitse versie, zodat de Nederlandse vertaling een onvermijdelijke tussenstap nodig heeft: die van het Engels.

De tekst bevat hier en daar hoofdletters. Het is niet altijd duidelijk of die ook zo in het Duitse origineel stonden. Vermoedelijk wel, omdat ze soms een zelfstandig naamwoord, en soms een bijvoegelijk naamwoord gelden. Die schrijfwijze heb ik gevolgd, met uitzondering van het woord ‘Orde’, dat in het Engels soms als ‘order’, soms als ‘Order’ wordt geschreven. Ik heb vertaald met ‘Orde’, ook al omdat het in het Duits zonder twijfel geschreven zal zijn als ‘Orden’.

De interpunctie is op vele plekken onlogisch, maar kan bij gebrek aan het Duitse origineel niet geverifieerd worden. Daarom heb ik die zo veel mogelijk gehandhaafd. Omgekeerd

moest ik in de interpuncties aanpassingen doen die verband houden met het Nederlandse idioom.

Sommige regels bevatten een passage tussen haakjes. Het lijkt erop, dat deze door de Engelse vertaler zijn toegevoegd aan zijn vertaling. Dit wordt eigenlijk wel duidelijk door de volgende zin: “What more do you want dear Christian (brother)”. De auteurs zouden het immers niet nodig hebben gehad om deze klaarblijkelijke verwijzing naar de legendarische stichter Christian Rosenkreutz te verduidelijken met ‘broeder’. In het Engels echter, zouden de lezers de verwijzing hebben kunnen missen, en kunnen aanzien voor ‘christen’ (christian), vandaar de voor hen bedoelde toevoeging ‘broeder’. Zoals gezegd is, is het Duitse orgineel niet voorhanden ter verificatie.

In de toelichting op de Alchemywebsite staan twee jaartallen vermeld, te weten 1616 en 1618. Met de toevoeging van Bureus zal het manuscript dus in 1616 zijn gepubliceerd, en de tweede editie waarover Akerman spreekt, kwam uit in 1618.

Ruud Muschter³

³ Lid van de Grote Raad van de Aloude Mystieke Orde Rosae Crucis (Nederlandstalige Jurisdictie) van 21 maart 1988 tot 21 maart 2010.

INLEIDING OP ALCHEMYWEBSITE

Hieronder volgt een vertaling van een vroeg Rozekruisers-manuscript, te weten de ‘Ara Foederis Theraphici F.X.R. Der Assertion Fraternitatis R.C. consecirt An den Leser. Quisquis de Roseae dubitas Crucis ordine Fratrum (...)’, 1618.

Dit werk wordt toegeschreven aan Johannes Bureus⁴. Volgens Susanna Akerman⁵ werd de ‘Ara Foederis’ geschreven door Raphael Eglinus⁶ en vertaald in het Duits door I.S.B.N. (Iulius Sperber⁷). Bureus voegde aan het slot enkele regels toe, en publiceerde het in 1616, waarna het ten tweeden male verscheen in Neuenstadt in Duitsland.

⁴ Zweed, 1568-1652, adviseur van de Zweedse koning, en koninklijk bibliothecaris.

⁵ Zweeds historica.

⁶ Ook: Raphael Eglinus Iconius, Zwitser, 1559-1622, theoloog en alchemist.

⁷ Lijfarts van vorst Christian von Anhalt zu Dessau, en alchemist, 1540-1616.

DE OPDRACHT IN HET MANUSCRIPT

Altaar van de Geneeskundige Broederschap Fraternitatis Crucis Roseae, gewijd aan de Vermeende⁸ Broederschap van het Rozekruis.

Aan de Lezer,

Laat diegene die zijn twijfels heeft over de Broederschap van het Rozekruis, dit lezen, en nadat hij het gedicht⁹ gelezen heeft, zal hij zeker zijn.

Anno Christi 1617

Geschreven door een Broeder van deze Broederschap, eerst in het Latijn, daarna vertaald in het Duits en gedrukt door I.S.N.P. & Gevierd Dichter.

Gedrukt in Neuenstadt door Johan Knuber, 1618.

⁸ “Affirmation”. Het Engels vertaalt ‘Assertion’ met “Affirmation, ofwel ‘Bevestiging’. In het Duits is sprake van ‘Der Assertion’. Dit levert een probleem op. Allereerst omdat het oud-Duits kwistig strooit met hoofdletters, en hier niet te zien is of ‘Der’ bedoeld is als genitivus bij ‘Assertion’; als het eerste woord van een nieuwe zin, of gewoon als een vervolg op het voorgaande Latijn; en of de auteur misschien ‘Die’ (nominativus) bedoeld heeft, en daar ‘Der’ voor gebruikt heeft. Strikt genomen moet het hier gaan om de genitivus van een vrouwelijk zelfstandig naamwoord, gevolgd door Latijn, eveneens met een genitivus: ‘Fraternitatis’. In totaal ongeveer te vertalen met het op zich incorrecte ‘van de bewering van de Broederschap’; m.i. te lezen als: ‘van (of: over) de beweerde (of: vermeende) Broederschap’. Op zich kan dit aansluiten op een van de betekenissen van ‘Foederis’. Dit woord namelijk kent diverse betekenissen, waaronder ‘van het verachten’. Maar het kan tevens duiden op ‘van het deformeren’, en daarmee op ‘van het verkeerd begrijpen’ of ‘van het miskennen’, dus ‘van het vermenen’. Dit moet worden gezien in het licht van de passage daarna, gericht aan de twijfelaars.

⁹ Feitelijk geen gedicht, doch proza.

Aan de zeer Edele, Machtige en Achtbare Balthasar von Schkoelen, Opperstalmeester van de Keurprins van Saksen.

Aan de Edelachtbare, Eerwaardige en Wijze Ambrosius Becker, Raadsheer en Eerwaardige Burgemeester van Schkeunitz.

Aan de Edelachtbare, Gerespecteerde en Kunstminnende Michael Stemplin, een Edele Erudiet en bekend Spagyrisch Expert.

Aan mijn hoge beschermheren en Jonge Edelen, mijn Zwager, en mijn betrouwbare vrienden, respectievelijk Geluk, Zegen en Succes.

Edele en machtige jonge Heer, vriendelijke en geliefde Zwager, bekende en betrouwbare vriend, aan u zend ik allereerst groeten en mijn dienst, en daarna schrijf ik en draag ik deze geschenken op, die op het eerste gezicht een kort, klein werk lijken, dat toch volgens zijn geheime betekenis en verborgen inhoud een zeer gewichtig en vooruitziend werk is, en uit de goedheid en waarheid van mijn hart.

Ik vertrouw, dat zij het met een dankbaar gemoed zullen ontvangen en erkennen; het vol aandacht lezen; dat zij verder over deze kwesties zullen nadenken; en met geduld wachten totdat er zich iets voordoet dat eenvoudiger, helderder, meer open en herkenbaarder is - hetgeen binnenkort zal plaatsvinden, doch dan in het Geheim en in vertrouwen.

Mijzelf aan hen gezamenlijk of afzonderlijk aanbevelend als de hunne voor iedere dienst.

Gegeven¹⁰ de 16e september in het jaar 1616.

tot uw dienst

Edele, Edelachtbare, Machtige
alsook Edelachtbare, Eerwaardige en Wijze
Heren.

I.S. N.P.P.C.

¹⁰ "Datum".

DE TEKST VAN HET MANUSCRIPT

Altaar van de geneeskundige band

F. X. R.

Fratris Christiani Rosencreutz

Overall leven de mensen in twijfel
Of de hogelijk geëerde Broederschap
van het Rozekruis naar waarheid bestaat
die volgens mannen zo deugzaam is
En de Fama wordt belachelijk gemaakt
hier en daar, alsof ze een sprookje is

De Fama, zeg ik, schrijft¹¹ aan de hele wereld één toestand toe.
Doch hij die kwesties betwijfelt die zo helder zijn als de Zon
Is sterrenblind in de Middag
Geen oogarts kan hem helpen.

Noteer, aandachtige en vrome lezer,
Wat ik u in één woord zeg
Ik ben een tak verkozen
uit de Hooggeboren broederschap
Ik zeg u zonder misleiding
In Duitsland bestaat onze Orde naar waarheid
Precies in het hart van de Duitse Landen.
En noteer goed, goed bekend in vreemde streken.

¹¹ “declares”.

En hoewel er slechts weinigen van ons zijn
Tot nu toe, toch is in deze dagen
En tamelijk recent met genoeg
De Orde uitgebreid
Met tien personen die goed bekend staan om hun
Begrip, eer, Kunst¹² en deugd.

De Orde is tevens in deze huidige tijd
Nieuw en goed gereconstrueerd
Met vele voorschriften en statuten
Die er orde, maat en doel aan verlenen.

Zoudt ge deze kunnen zien, door uw eed
Zoudt ge zonder twijfel bekennen
Dat dit alles zorgvuldig
In nieuwe vorm is gegoten.

Er zijn velen die zonder onderbreking of rust
Pogen en onvermoeid trachten tot onze Orde te komen,
doch uit de aard van de zaak,
bereikt men niet gemakkelijk zijn hartsverlangen.

Doch in hun eigen geest
bedriegen velen hun eigen zelf ellendig.
Want onze gewoonte is van deze aard
dat wij hen kiezen die ons reeds
lange tijd daarvoor bekend zijn,
En die menig jaar volledig beproefd zijn
die hun eigen meesters zijn en vrij
Van lichaam, gebonden aan niemand.

¹² In deze context niet zelden verwijzend naar de alchemie.

Vele strikte voorwaarden kan men aantreffen
Die de Fratres van onze Orde binden
Die zonder uitzonderingen moeten worden gevolgd
Gedurende uw gehele leven.
Als een metgezel kan een ware vriend,
(Die zijn dun gezaaid in deze dagen),
mogelijk worden opgenomen
Zodra hij in zich laat zien
dat hij een dergelijke vriendschap waardig is,
En vrij is van misleiding en trucs.

Luister, ik zal op dit ogenblik
Nog een ander ding volledig helder maken.
Het is een kasteel, een prachtig Kasteel¹³

¹³ Hier ziet u een afbeelding, getiteld 'Het College van de Broederschap', gemaakt door Daniël Mögling, ofwel Theophilus Schweighardt, opgenomen in *Speculum Sophicum Rhodo-stauroticum*, plm. 1604. Deze afbeelding - die geen deel uitmaakt van het huidige manuscript - zit vol symboliek en beeldt het Rozekruiserskasteel uit. Peter Bindon, F.R.C., antropoloog en Grootmeester van de Engelstalige Grootloge van A.M.O.R.C. voor Australië, Nieuw-Zeeland en Azië, licht de symboliek als volgt toe: "Kastelen worden bijna overal gezien als het symbool van de innerlijke schuilplaats van de mensheid (...). Naast hun piramidevormige tomben bouwden de farao's begrafenis-tempels, die 'kastelen van miljoenen jaren' werden genoemd. Net als bij de koninklijke tomben was het de bedoeling dat zij altijd overeind zouden blijven staan, en het lot van de menselijke werken aan dat van de goden zouden verknopen. (...). In de bijbelsalmen wordt een kasteel of een versterkte stad gebruikt als een metafoor voor de godheid zelf. Daarmee komt de metafoor op een ander niveau te staan. In plaats van slechts een plek te zijn waar iemand met de godheid contact kan leggen, wordt het kasteel ook daadwerkelijk de persoon Gods. Meester Eckhart zegt in een van zijn preken: 'In de ziel bevindt zich een kasteel waar zelfs een blik van de Heilige Drieëenheid niet in kan doordringen.' Hij verklaart verder dat dit zo is, omdat het kasteel uit pure Eenheid bestaat. Niet alleen in de joodse en christelijke gedachtewereld vertegenwoordigt het kasteel de

Waarin de broederlijke kroon
groot in eer, rijk in wonderen
zijn schitterende verblijf heeft.
Dat onze vader¹⁴ heeft opgericht
En aan onze broederschap toevertrouwd
en aan hen heeft nagelaten; zoals bekend is,
is het wel Sancti Spiriti genoemd.
Doch het tijdsverloop in vele jaren
Heeft echter zijn naam veranderd.
In onze documenten, echter, blijft het
Hetzelfde, zoals daarin kan worden gelezen.

centrale stilte van de menselijke natuur. In de taoïstische verhandeling ‘Het Geheim van de Gouden Bloem’ vinden we een aanbeveling om het Oerkasteel te versterken en te verdedigen, waar 'hsing' ofwel de Geest woont.”

¹⁴ Te weten Christian Rosenkreutz, de legendarische, symbolische stichter van de Rozekruisers Orde, genoemd in de *Fama Fraternitatis*.

In dit klooster leven wij, zeg ik u
Allen gelijkelijk gekleed¹⁵,
Toch zijn wij niet vastgebonden
aan het juk van de Paus van Rome
Zoals wij in vroegere tijden
Omhuld waren door die slechte behandeling.

Samen met onze goed onderhouden grond
Zijn we omsloten door een groot woud,
Een zeer schone, edele rivier
Loopt rustig door ons domein.
Niet ver van ons bestaat er
Een fijne en schoonbegaamde Stad,
Waar wij voortbrengen hetgeen wij behoeven
Op elk moment naar ons genoeg.

Op deze plek leven wij, geloof mij,
in het genot van vrijheid.
De burens rondom in het algemeen
Weten niet wie wij zouden kunnen zijn,
Menige arme lieden kloppen dagelijks en immer
Aan onze deur en verlangen hulpbetoon
die wij dan weer afdoende geholpen wegsturen.
Wie door ziekte bezocht wordt
en zij die door kwade koortsen geplaagd worden,
Zij allen zoeken hun toevlucht tot ons
Zij worden snel en onmiddellijk geholpen

¹⁵ Interessante passage, aangezien in de Fama juist wordt voorgescreven, als een van de wetten waaraan de Broeders zich moeten houden, dat geen van hen hetzelfde gewaad draagt, ook al zijn zij van dezelfde Broederschap. Zij mogen zich echter richten naar de gewoonte en de mode van de landen waarin zij verblijf houden, aldus de oude symbolische voorschriften.

Reden waarom de gehele buurt
Wordt aangestoken door beminnelijke vriendelijkheid
jegens ons

Ons bemint en eert, ons alle goede dingen toewenst
En wanneer ons een dienst kan worden bewezen
Wordt het gedaan met vreugdevol hart en vrijwillig.

Wat kunnen wij nu dan meer verlangen
Er is geen mens die van plan is of het aandurft
ons in onze lichamen of goederen te treffen;
Wat zouden wij daarom meer verlangen
Dat wij meer zouden waarderen.

Ik had bijna de plek genoemd
Waar onze Orde verborgen is,
Doch nu die naam vertellen
Stuit bij mij op ernstige bezwaren.¹⁶

Opdat wij kennis bezitten
En nieuws over alle dingen in de Orde
Opdat alles vrij zal zijn
En onverhuld vanuit ons allen,
Reizen wij door alle landen¹⁷
Onbekend, nu hier, dan daar,

Dit is nu mijn derde reis
Die ik heb voltooid met ijver,
Daarom heb ik tot slot een dag in Hagenau¹⁸ uitgerust.
Aangezien de regen zonder ophouden

¹⁶ De zesde traditionele eis die aan de Broeders werd gesteld, houdt in, dat zij de Broederschap honderd jaar verborgen houden.

¹⁷ De eerste traditionele eis houdt in, dat zij op hun reizen de artseneijkunst beoefenen en gratis geneeswerk verrichten.

¹⁸ In een voetnoot verderop ga ik hier verder op in, in relatie tot een opmerking door Michael Maier

Mij vertraagd heeft en het nat weer is
Hetgeen mij ervan heeft weerhouden zoals gezegd
Zodat ik niet weg kon.

Nauwelijks zal ik in het bestek van een jaar
mijn reis voltooien die mij is voorgeschreven,
En hoeveel landen en volkeren resteren
Die ik nog moet bezoeken
In korte tijd¹⁹ en zonder ergernis

Ondertussen ben ik niet vergeten
En wordt het vaak door mij gedaan
Dat ik de Orde in het geheim groet
Door middel van brieven
En naar waarheid hen frequent berichten
Over vele geheime dingen
Wat ik op mijn reizen ontdek,
Opdat zij dat spoedig weten.

En hoewel wij naar elders en terug reizen
Doorgaans door vreemde landen
Heeft er op aarde nimmer een gastheer geleefd
Die ook maar één keer
Ergernis en moeilijkheden door ons verkreeg.
Wij behandelen hen goed
Betalen voor vlees en maaltijd en onderkomens
En wat in zo'n geval redelijk en gebruikelijk is,
Geven hun bovendien rijke giften;
Zodat wij als goede vrienden
Nooit iemand tot last zijn.

¹⁹ De derde traditionele eis omvat, dat de Broeders ieder jaar bijeenkomen op een geheime locatie. Lukt dat niet, dan moeten zij daarvan de reden schriftelijk kenbaar maken.

De oudere broeders van deze Orde
Zijn tot dit besluit gekomen
Dat de jongere broeders voortaan
Zich voor dit doel laten aanbieden
Doch dat hun ransels gevuld worden
Met rijke en toereikende proviand,
Totdat zij op de juiste wijze
Voor geleden moeilijkheden en ware toewijding
In de toekomst hun rust verdienen.
En hebben met recht verdiend
Dat voor de rest van hun leven
Zij zonder moeilijkheden in vrede mogen leven.

Wij zijn er zeer op gebrand
Om veel meer te studeren
En dagelijks veel meer te weten
Is ons verlangen, wens en doel
Wanneer wij iets vinden dat overal goed is
Doen wij het vanaf dat moment
Merk het op, en noteer het.

Daarom kan er niets geschieden
In Duitsland op enig moment
Of wij zien het onmiddellijk met onze ogen.
Wanneer er nieuwe boeken uitkomen
Brengt de Boekengids ze onmiddellijk naar ons,
die behoorlijke beloning ontvangt, toegewezen aan dit ambt
Wij behandelen met eer
Veelsoortige Kunsten met toewijding
Met wetenschap, kennis, kunst en handwerk
Brenge wij de rest van onze tijd door.

Opdat wij nooit lui zullen zijn
En in iemands licht staan
We oefenen ons te allen tijde

In de vreemde talen van vele landen.
In het Pools, Welsh, Spaans
Weten wij allemaal te spreken
In het Italiaans en vrije Gallisch
En ook in andere, welke het ook zijn (kunnen wij converseren)
Er is geen taal in alle landen
Onbekend aan onze Orde

De natuur wordt naarstig onderzocht
Ervaring wordt hoog gewaardeerd
Hetgeen iemand in de broederschap
Nieuw, via zijn denkvermogen,
Ontdekt en bestudeerd heeft
Draagt hij snel over aan de Fratres
Die deze kwesties dadelijk onderzoeken
En ruimschoots wegen en op waarde beoordelen.

Wij hebben in deze tijden vele dingen
Die door de Ouden werden uitgevonden
Hetgeen wij toegeven en waarmee wij experimenteren
En met gemak laten wij die passeren
Welke, wanneer men ze goed bekijkt
Nauwelijks door de menselijke geest kunnen worden bevat.
Bij tijden bekruipt mij ook de neiging,
Wanneer ik nauwelijks kan helpen dat ik lui ben,
Nu luiheid een slecht raadgever is
Zodat ik Gedichten schrijf,
En in dat genoegen mijn tijd doodt.

Onder ons handhaven wij beslist
De verplichte regels zonder gemor
Onze geesten leren innerlijk en uiterlijk
In vrede en de vlam der liefde,
Eén geest, één ziel, één gevoel, één hart,
Eén wil, één mening, één pijn

Verblijven in ons,
Eenheid is onze verrukking en prachtigste ornament.

Niemand kent iets wat niet meteen
Ook door de anderen goed wordt gekend
Net zoals niemand zelf ook maar iets bezit
Het is één hart, één gevoel, één raad.

Onze waardige supervisor
Roept ons dan tezamen
Op bepaalde tijdstippen en beveelt vrijelijk
Regelmatig de een na de ander
Om in het openbaar²⁰ over te brengen (om praktisch te
proberen)
Wat hij met het studeren heeft geleerd.
Zodra dat geschiedt
Laten wij niet allen na
Om de kwestie te overwegen
En nu pro en contra te bediscussiëren
En hetgeen dan juist is bevonden
Wordt meteen in het Protocol (Notulenboek) vermeld
Hetgeen foutief is bevonden, wordt als foutief verworpen.

Aldus gaan wij altijd voort
Waar eenieder begint te vertellen
Wat hij in al zijn dagen
Heeft gehoord, gelezen, gemediteerd
Alles wordt waarlijk weergegeven.
Dan wordt uit liefde voor ons nageslacht
Dit alles ogenblikkelijk ook
Met zorg in een Boek vermeld.

Wanneer het dan de Orde behaagt
Weet de president (praesul) wanneer het uitkomt

²⁰ “in Mediem”.

Hoe plaats, maat en tijd te gebruiken
En stelt een taak vast, nu weer voor deze, dan voor die
Om iets te doen en te experimenteren (laborier)
Overeenkomstig de informatie die hij heeft (overeenkomstig
zijn vermogen)
En de geschiktheid voor de kunst
Die de Broeders samen
Op vele wijzen raadplegen
Via (overdracht van) de mond, met de (helpende) hand en
goede raad
Met assistentie, wetenschap, en werkelijke hulp (lichamelijke
assistentie)
Staat daar een bibliotheek
Met vele duizenden prachtige boeken.

Aan geen enkele verdrietige zorg
Moet in deze wereld gedacht worden
Dit in het minst ons
Nog zorgen kon geven, niets kan men vinden
Waarvan het ons hier op aarde ontbreekt
God heeft ons rijkelijk gegeven
Met overvloed wat ons ontbreekt
Er valt geen gemis te voelen.
Wij leven op weinig
Zeer tevreden met iets.
Ons lichaam genezen wij
Behoorlijk overeenkomstig de natuur.
Daardoor is onze gezondheid waarlijk goed
En leven wij menig lang jaar,
Dat zachtjes voortkruipt net zoals een mild beekje
op zijn weg voortstroomt.

Wanneer het vereist wordt en de noodzaak het gebiedt
Dat wij geld of goederen nodig hebben
Omwille van de eer of omdat de noodzaak het vereist

Dan is het schitterend overal
Hier is geen schaarste aan Rijkdom
Aan Macht, praal of redelijke opsmuk
God geve dat iedere metgezel
Die hunkert naar tijdelijke rijkdom
De dingen zo wist te regelen
in deze wereld zonder misleiding of kunstgreep
dat hij net zo doet wanneer veel eer
het gevolg zou zijn van Godsvrucht
En ondeugd en schande niet zo
Overdadig zou zijn in ons vaderland.

God zij geprezen,
onschuldig moet wij door kwade tongen verwijten krijgen
over vele dingen
door valse harten die ons beschuldigen
Van dingen die nimmer in onze geest opkwamen.

Hetgeen wij begonnen omwille van de waarheid,
Dat wordt verklaard in het kwade
Waarvan wij beschuldigd worden in het kwaad
Betalen wij niet met kwaad terug
Doch lijden wij geduldig
In ons hart en vredig

Hij die ons onlangs en zonder vrees van magie beschuldigt,
en zeer openlijk ons beschuldigde
en ons met ontering brandmerkte,
Die zeer vrome man
Weet zelf niet met wie hij van doen heeft.
Waarlijk is hij volstrekt abuis
En weet hij in het geheel niet van ons af.

Doch dit ontken ik in het geheel niet
Doch geef ik direct met geheel mijn hart toe

Dat wij van nature in vele dingen
Menig wonder tot werking brengen
Waarover menig onwetend man
Met gemak menige opvatting kan geven
Zoals in de chemie velen feitelijk voortgaan
Zonder maat of doel
Er verstrijkt geen dag
Die niet iets ziet in zijn vuur (in zijn smeltkroes)
Wanneer hij denkt dat dit alles gedaan is
En niet zonder de hulp van de Duivel,
O God is hij bedrogen
En verkeert in eeuwige dwaling.
Want het is altijd onze zorg dat wij gezamenlijk
de eer van God bekendmaken
Heel de wereld door, in iedere plaats
God zuiver dienen met hand en mond
Uit zuiverheid van ziel vanuit het bodem van ons hart
Vol van Godsvrucht is ons leven
Wien te eren het onze plicht is
Voor ons buur zijn onze diensten
Openlijk gereed, thans en voortaan
Wat wilt gij nog meer geliefde Christian (broeder)

Weet dat ons College een academie is
vol lering van Gods woord,
wat wilt gij nog meer
De tijd zal nog aanbreken
Dat het voor niemand verborgen zal zijn
In heel deze wereld wat de macht van God
Heeft verbeeld door middel van een Orde
Onder alle volkeren in ieder land.

De waarde van onze Orde wordt erkend
Zij het over hoge en gewichtige aangelegenheden
Die velen ertoe brengt zich grotelijks te verwonderen

Waarop de hardnekkige wereld
Door afgrijzen wordt getroffen - zoals vaak opgemerkt,
Uit ons werk kan men afleiden
Welk nut wij hebben beoogd.

Wij zijn geen luie nietsnutten
Die slechts zijn opgeleid om te eten en te drinken
Wij zijn geen nutteloze plaag in de wereld
Die zich in luiheid uitstrekken
Doch al onze vrije tijd is vol arbeid hier en daar
Welke arbeid dient tot het nut
Van het algemeen welzijn, voor al zijn heil
En dient tot uw lof
Heer Jezus Christus mijn heiland.

Het is waar en ik kan het niet ontkennen
Dat menig fout boek gedrukt wordt
Alsof ons gezelschap datgene had gepubliceerd
Wat nooit van ons kwam
Noch wat wij zouden durven uitgeven.

Een vroom, eerlijk, goed man
Kan er spoedig onderscheid tussen maken
Die terecht onze Reputatie (Famam) afweegt
En zorgvuldig de logica ervan in gedachten houdt

Om maar te zwijgen van menig onbeschaamde pijs
Die zichzelf onze Broeder noemt
Terwijl de ongelukkige dwaas
Grotelijks verschilt van ons Gezelschap

Zulk een bedrieger is een tijdje geleden
In Neurenberg ontdekt²¹

²¹ Ook Michael Maier, auteur van diverse boeken over de
Rozekruisers, en hofarts en alchemist van Keizer Rudolf II van

Die, onder het gewone volk
Zeer veel leugens verspreidde
Totdat hij op grond van de waarheid
reeds in een paar uur veroordeeld werd
Wegens een schurk te zijn en een dief²²
Die niets anders dan ellende bracht aan land en volk
Daarom werd op de galeien, zoals hij verdiende
Zijn lichaam het voedsel voor de kraaien.

In Augsburg²³ trof men op gelijke wijze

Oostenrijk, doet kennelijk verslag over deze persoon, en lijkt zelfs te zinspelen op de auteur van ons huidige manuscript: “Van dergelijke gezellen doet ook diegene uit de Broederschap melding die in Hagenouw zijn schrijven publiceerde, en wel over de ene persoon die in Hagenouw, en de andere die te Neurenberg tot een passende straf is veroordeeld.” Michael Maier, 1568-1622, *Silentium Post Clamores* (‘De Stilte na het Rumor’), H. XIX, 1617. Voorts trof ik ook in een ander oud Rozekruisersgeschrift - van veel latere datum - een verwijzing naar deze gebeurtenis aan, als volgt: “Velen willen deze Orde reeds vernietigen, en op alle mogelijke manieren wordt zij vervolgd. Anderen echter willen nog wel dat zij in de wereld is, als zij maar sterk in het verborgene opereert. Hoe men tegen hun [die van de ware Rozekruisers; RM] levenswandel moet aankijken, blijkt uit een brief van een van hun Orden, in Latijnse verzen, die met het oude exemplaar van Basilius Valentinus in Frankfurt am Main in 1611 werd afgedrukt en te Hagenou gedateerd.” I.N.J., *Sende-Brieff an die von Gott hocherleuchtete und begabte der Natur verständige sehr vortreffliche Hn. Hn. des Decemvirats der Fraternität des so genanten Rosen-Creutztes* (‘Zendbrief aan de door God zeer verlichte en begaafde, in de natuur bedreven, zeer voortreffelijke tien Heren van de Broederschap van het zogeheten Rozekruis’), 1705. Zie mijn beide vertalingen van deze werken op www.archive.org.

²² “and annant thief”. Vertaling onzeker.

²³ Uit andere bron vernemen wij dan ook: “In Duitsland veroorzaakte Andreae’s boek een grote sensatie, en brieven stroomden van alle kanten binnen van hen die bewijs boden van hun bekwaamheden, en hun claims presenteerden met betrekking tot hun vaardigheid in

Een landloper aan in flagranti delictu²⁴
En kreeg zijn rug hiervoor goed betaald
En de bezem op zijn rug droeg hij
De stad uit als beloning
En zijn beide oren werden gesneden van het hoofd
Van de verdorven pias als beloning.

Eigen schuld voor al deze gezellen
Die willen opscheppen over de kluiif aan vlees
Die het Vleesnat niet hebben geproefd
Dergelijke betaling is passend voor zulke trucages.

Het is goed hier ook te bedenken,
Dat men ons vaak oneerlijk vindt
Dat wij onszelf niet bekendmaken
En onszelf noemen naar onze eerste vader,
Doch zijn naam duidelijk niet publiekelijk onthullen,
Waarlijk doen al dezen ons in dit geval onrecht
Die vrijelijk en zonder verhulling zeggen
Dat onze naam slechts een droom is.

Gij goddeloze bijen, vergis u niet
Uw korf baart ons weinig zorgen
Laat onze bijenkorf ongemoeid
Wanneer gij niet anders uw gang kunt gaan
Want uw ongerechtigheid zal in zeer korte tijd

alchemie en kabbalisme. Sommigen waren stoutmoedig en werden bedriegers, bewegend dat zij tot de Orde waren toegelaten. Zij oefenden hun bedriegerijen uit op hen die lichtgelovig genoeg waren om hen te geloven. Er zijn verslagen van, dat sommige van deze charlatans, die geld afpersten, voor hun misdaden gestraft werden door de magistraten van Naumburg, Augsburg en andere Duitse steden.” Minnie Hotaling, *Exploring the Origins of Rosicrucianism in Rays From the Rose Cross*, Vol 90, #04.

²⁴ Lees: ‘In flagrante delicto’, ‘op heterdaad’.

Door ons aan het licht worden gebracht

Geloof daarom niet lichtvaardig
Wat leugenachtig aan u geschilderd wordt
Wanneer gij niet graag tot dwaas wordt gemaakt
En bedrogen door valse schijn
En zeg mij dit zonder verdorven misleiding
Dat in onze dagen de gehele wereld
Gekleed gaat in de veren van Mevrouw Zwendel
Bedrog, leugen en verdorven trucages regeren nu
en ieder moment treffen wij veel Landzwendelaars aan.

Iedereen pretendeert van ons af te weten
En liegt en zwendelt zonder maat of getal
En steeds is alles enkel verzinsel

Mensen achtervolgen ons zeer naarstig
En menige vraag werpt dit op.
De jezuitische verdorven menigte
Verzint vele honderden geheime dingen
Opdat zij spoedig en bovenal
Vereisen te weten van een zekerstelling
Waar wij wel niet verblijven
Dag en nacht informeren zij overal naar ons.

Om hun kaken te ontwijken
En goed voor onze aangelegenheden te zorgen
En opdat onze Orde niet de prooi wordt
Van deze ongemanierde wolven
Moeten wij immer voorzichtig zijn
En onszelf niet al te openbaar maken.

O heilige en machtige God
Behoed ons voor dit verdorven stel
Haal neer hun goddeloze onbeschaamdheid

Houd onze Orde in uw bescherming
Zo gij op dit moment tevreden bent over al onze werken,
Wend af, wend af al onze vijanden
Die op verdorven wijze kwaad zijn geworden
Opdat zij op geen enkele wijze op ons
Hun grote haat mogen botvieren

Bescherm de vromen, Heer Jezus Christus
Die de toevlucht zijt van ons allen
Want al met al is het onze wens
Om openbaar bekend te worden
Aan de wereld en de globe der aarde
Zoals God als de beste der getuigen weet

Oh moge dit binnenkort geschieden,
Hoe groot zou onze vreugde zijn
Doch wanneer zonder eind of finale
Toch vele obstakels worden aangetroffen²⁵
Denken wij dat het de beste raadgeving is
Nog een tijdlang zo te blijven als wij zijn
Doch op een dusdanige wijze dat ondertussen
Wij beslist veel meer vrienden maken²⁶

²⁵ Vergelijk Maiers oproep aan de Rozekruisers: “Al worden bij het voortgaan allerlei hindernissen voor u opgeworpen, of worden u verwijten gemaakt en wordt gij overal in tegengewerkt, toch kan dit alles u niet tegenhouden, of uw trouwe beloften ongedaan maken en verijdelen.” Michael Maier, *Silentium Post Clamores*, H. XXI, 1617.

²⁶ Vergelijk: “Hoewel zij om hen moverende redenen zich op grote schaal aan de wereld kenbaar hebben gemaakt en zich op de hoogte hebben gesteld van het oordeel der geleerden, hebben zich daarna toch redenen voorgedaan waarom zij zich een tijdlang hebben willen verbergen en de eerste aanstoot en vijandige bejegening met geduld wilden verdragen.” Michael Maier, *Silentium Post Clamores*, H. XII, 1617.

Daarom doen wij in onze geschriften een beroep op menig geleerd man²⁷

Met brieven en door eigen hand
Hoewel onze namen niet bekend zijn,
Die bekend zijn bij menig filosoof
Menig chemicus, menig Arts
Menig Geestelijke, menig waardig man
Kent het geluid van onze trompet.²⁸

Zou ik u alles moeten laten weten
En hun namen noemen
O Eeuwige God, wat een boek
zou dit inderdaad worden
Ga nu²⁹ en betwijfel meer
Of in onwaarheid en oneer
Onze vrije Broederschap
Waarlijk in de aard der dingen ligt

Ge moet geen dwaze opmerkingen maken
Het werk zelf zal u overtuigen
Wat deze edele Broederschap heeft
Aan macht, aan vitaliteit, aan kracht

²⁷ Het titelblad van de *Fama Fraternitatis*, 1615, vermeldt dan ook: “Fama Fraternitatis (...) an alle Gelehrte und Häupter in Europa geschrieben” (‘De Roep der Broederschap (...) aan alle geleerden en hoofden in Europa geschreven’).

²⁸ Mogelijk een hint naar het werk *Chymische Hochzeit Christiani Rosencreutz anno 1459*, Anonymus, Straatsburg, 1616. In dat werk wordt Christian Rosencreutz verrast door een engel met een schallende trompet, die hem oproept ter bruiloft. Het kan ook verwijzen naar *De Alchimia opuscula complura veterum philosophorum*, Deel 2, Clangor Buccinae [‘Het Geluid van de Hoorn’], Francoforti, Cyriaci Iacobi, 1550. Dat werk bevat ook het *Rosarium Philosophorum*, geschreven door diverse geleerden.

²⁹ Nu worden de twijfelaars weer aangesproken.

Maar - waar ben ik uiteindelijk op uitgekomen?
Ik ben bijna te ver gegaan
Daarom, opdat ik niet verder ga
Dan mijn doel of te veel zeg
Of meer dan mij is toegestaan
Zal ik voor dit moment eindigen
En mijn pen wegleggen

God zij met u, en het ga u goed

En thans vraag ik vriendelijk om toestemming³⁰
Wat ik deze keer aan u heb overgebracht
Wanneer gij dat doet en wij kennis van u dragen
Zult gij spoedig meer ontvangen.

B.M.I. van de Fratres R.C. de minste
Hij schreef dit gedurende zijn derde reis te Hagenau
in welke plaats hij verscheidene dagen rustig lag, gestopt door
de regen.
Gegeven de 22e september Anno 1616.

³⁰ “permission”. Onduidelijk in dit verband.